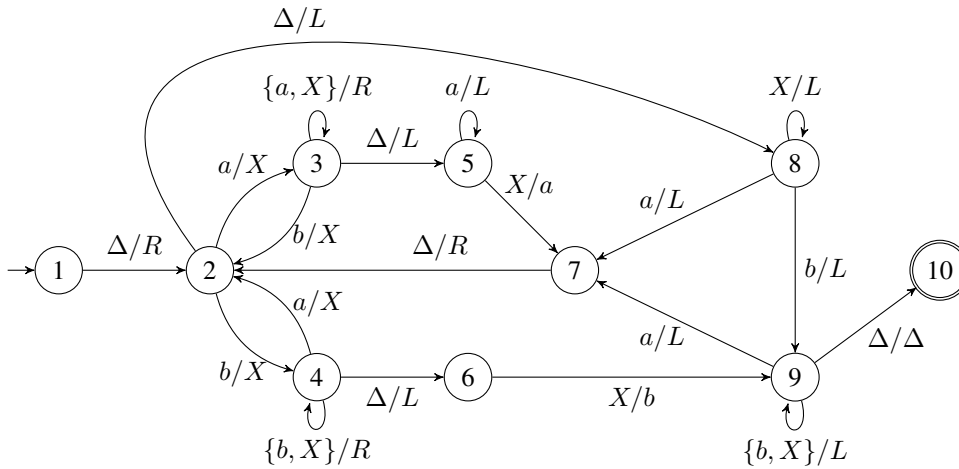

Teoretická informatika (TIN) – 2021/2022

Úkol 2

(max. zisk 5 bodů – 10 bodů níže odpovídá 1 bodu v hodnocení předmětu)

1. Doplňte 3 přechody do následujícího přechodového diagramu tak, aby výsledný Turingův stroj přijímal jazyk $L = \{w \in \{a, b\}^* \mid \#_a(w) < \#_b(w)\}$, kde $\#_x(w)$ značí počet výskytů symbolu x v řetězci w . (Na přechodu můžete mít i množinu čtených symbolů, vizte třeba přechod $(3, \{a, X\}, R, 3)$ s očekávanou sémantikou.)

Demonstrujte běh výsledného TS na slově *abaabbbba* (není potřeba vypisovat všechny konfigurace, stačí jen ty, kde se změnil stav TS nebo obsah pásky).

10 bodů

2. Operátor *vepsání* (tzv. *wedge*) $\triangleleft: \Sigma^* \times \Sigma^* \rightarrow 2^{\Sigma^*}$ je definován pro slova $u = u_1 u_2 \dots u_n$ a w tak, že

$$u \triangleleft w = \{u_1 \dots u_i w u_{i+1} \dots u_n \mid 0 \leq i \leq n\}.$$

Operátor je rozšířen na jazyky následujícím způsobem: $L_1 \triangleleft L_2 = \bigcup \{w_1 \triangleleft w_2 \mid w_1 \in L_1, w_2 \in L_2\}$. Například $\{aa\} \triangleleft \{bb\} = \{bbaa, abba, aabb\}$. Dokažte, že množina rekursivně vyčíslitelných jazyků je uzavřena na $\triangleleft$.

10 bodů

3. Je dána abeceda Σ a jazyky $S, L \subseteq \Sigma^*$. Turingův stroj M nad abecedou Σ rozhoduje jazyk L modulo S , pokud pro všechna slova $w \in \Sigma^* \setminus S$ (i) zastaví a (ii) přijímá w právě tehdy, když $w \in L$ (tj. chování na slovech z S nás nezajímá). Dokažte nebo vyvráťte následující tvrzení:

- (a) Existuje nekonečný jazyk S takový, že *halting problem* (*HP*) je rozhodnutelný modulo S .
- (b) Pro všechny jazyky S je *HP* rozhodnutelný modulo S .
- (c) Existuje konečný jazyk S takový, že *HP* je rozhodnutelný modulo S .

Nápověda: pro některý z důkazů je vhodné upravit důkaz nerozhodnutelnosti *HP* z přednášek.

15 bodů

4. Uvažujte jazyk $L_{\text{prime}} = \{\langle M \rangle \mid L(M) = \{a^p \mid p \text{ je prvočíslo}\}\}$, kde $\langle M \rangle$ značí binární řetězec kódující TS M . Dokažte pomocí redukce, že jazyk L_{prime} není ani částečně rozhodnutelný. Pro redukci lze použít libovolný z následujících problémů (žádný z nich není ani částečně rozhodnutelný):

- *co-HP*,
- problém univerzality jazyka TS M („platí, že $L(M) = \Sigma^*$ “).

Stačí slovně popsat princip redukce, není potřeba konstruovat TS.

15 bodů